

Harminc éve Izraelben

► Holczer Pali feleségével – riportalanyunkat alijázásának kerek évfordulója alkalmából kérdeztük a jelenről és a múlttól: „...összeült a család, igyekeztünk minden jót, minden rosszat a mérlegre tenni, és az alija győzött. Nehéz volt a döntés, főleg a szüleimnek, végül is ráálltak.” – a beszélgetés teljes terjedelmében lapunk 4. oldalán olvasható.

Chanukai ünnepség

A Komáromi Zsidó Hitközség idén online tarja chanukai ünnepségét, a ZOOM felületen, melyre 2020. december 14-én, hétfőn 18:00-kor kerül sor. Vendégeink: Schönberger András, pécsi főrabbi és Daniel Mayer, rabbi Prágából. Lesz közös gyertyagyújtás Rudas Dániellel, a Dohány utcai zsinagóga kántorával és meglepetés is. Mindenkit szeretettel várunk! ◀

Kreatív chanukai készülődés

November 30-án indult útjára új virtuális klubunk az Ajvé, hétfő! Paszternák András klubvezető köszöntötte a Dunaszerdahelyről, Budapestről, Jeruzsálemből és avárosunkból megjelenteket. Az első percek a viszontlátás örömeivel teltek, ezt követően Paszternák-Szendy Barbara bevonásával kreatív chanukai bemutatót tartottunk kézműves ötletekkel, receptekkel. Jutott idő a programajánlókra, a különböző közösségekben zajló online rendezvények ismertetésére is. A „hivatalos” rész után a résztvevők még sokáig beszélgettek. ◀

PA

Online programjaink

A vírushelyzet fokozódásával továbbra is elmaradnak hagyományos programjaink, viszont online eseményeket szervezünk. Ezekről Facebook (www.facebook.com/menhaz.sk) és weboldalunkról (www.menhaz.sk) vagy elektronikus hírlevelünk-ből értesülhetnek. A hírlevélre feliratkozni a kile@menhaz.sk címen lehet. Igény esetén a virtuális felületekre való belépéshez informatikai segítséget is tudunk nyújtani. Találkozunk az interneten! ◀

Szerkesztői gondolatok

Új utakon járunk. Hónapok óta várjuk, hogy ismét összegyűlhessünk a Menházban, újra vendégeket fogadhasson a Shalom Klub, nagy

PASZTERNÁK ANDRÁS

rendezvényeken tárhasuk szélesre a Menház kapuit. November végén beláttuk, sajnos nincs mire várunk. Az idő rohan, a most meg nem élt közösségi élmények talán sosem pótolhatók. Mindezek felbuzdulva indítottuk útjára új virtuális klubunkat, az Ajvé, hétfő! Találkozunk a hét első napjain egy-egy órára, beszéljük át dolgainkat, kicsit tanuljunk közösen, halljunk egymásról! Örüljünk, nevéssünk, ha muszáj, szomorkodjunk! Legyen ez a Zoom szoba a mi második Wallenstein Zoltán termünk, ahol mindenki legalább annyira otthon érezheti magát, mint a Komáromi Zsidó Hitközség székházában. Csatlakozni ezen a linken lehet: <https://zoom.us/join/zoom/register/tJoof-usrzMrGt25h7GdqINFcmIXMgPdPKLP> Kérdések, regisztrációs nehézségek esetén az ajve@menhaz.sk címen kérhető segítség. Ugyanide várjuk a klub programjával kapcsolatos ötleteket is! Találkozunk hétfőnként a neten! (Aztán mihamarabb élőben is!)! ◀

Közösségi mozaik – kép(ek) a hitközség múltjából –

► Az 5768. (2007) év chanukája két programot is tartogatott közösségünk tagjai és barátai számára. December 9-én, vasárnap délután egy különleges helyen, a volt ortodox zsinagóga – ma idősek otthona – bejáratánál találkoztunk azzal a céllal, hogy a 100. születésnapját ünneplő épületen leleplezzük az emléktáblát. A táblát Basternák Tibor polgármester, Ipóth Éva az otthon igazgatója és Pasternák Antal a Komáromi Zsidó Hitközség elnöke avatta fel. A program a Menházban folytatódott, melynek felújított folyosóján örömmel sétáltak végig vendégeink. Várnai Gábor gyújtotta meg a színes gyertyákat, majd énekelte az áldásokat. Fináli Gábor rabbijelölt az ünnep jelentőségét ismertette, szívhez szóló gondolatai és tanítása megragadták a jelenlévőket.

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy

10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

Cím: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatinova 33, 94501 Komárno

vagy

IBAN: SK525200000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Hitközségi Híradó – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja, alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő:** Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak:** Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő:** Saláth Richárd, **olvasószerkesztő:** Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomatás:** Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe:** Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel.: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. Alapítva 5756-ban. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Faliújság rövid hírek

A HH-t, a Shalom klubot és a KZSH-t Kolín Ivan (Kassa), Himmler család (Párkány) és anonimitásukat kérő adományozók támogatták. Köszönjük!

A Holland Zsidó Humanitárius Alap-tól és a londoni Jewish Childs Day-től pályázati támogatásban részesültünk 2021. évi tevékenységünkhöz.

A mikve felújításának lezárulta után elkészült új roll-up bannerünk, amely a Menház folyosóján már megtekinthető.

Folyamatosan készülnek a 2021. évre beadandó pályázataink, zajlik az idei évi projektek elszámolása.

Minden érdeklődő hittestvérünknek térítésmentesen eljuttattuk a chanukai gyertyákat.

Gyászolunk

Fájó szívvel értesültünk róla, hogy Amerikában elhunyt **Glatz Péter** hittestvérünk, aki városunkból származott. A Menházban töltött gyermekévekre mindig szívesen emlékezett vissza, utoljára a Vészkorszak 70. évfordulóján szervezett világtalálkozón láthattuk Komáromban. Emlékét megőrizzük, a család gyászában osztozunk! ◀

Támogatóink / naši sponzori:

„Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín“

Yom Kippur a Zoomon

Balogh István ünnepi gondolatai

BALOGH
ISTVÁN

Hölgyeim és Uraim! Tisztelettel és szeretettel köszöntöm önöket Kol Nidré estéjén! „Ez örök törvény számotokra. A hetedik hónapban, a hónap tizedik napján böjtöljétek, s ne végezzetek semmiféle munkát (...) Ezen a napon végezzétek el rajtatok az engesztelés szertartását, hogy megtisztuljatok. (...) Legyen ez szombati nyugalom számotokra. (...)”. Ekképp áll az első, jom kippurra vonatkozó utasítás a Tórában, Mózes harmadik könyvében, a Vájikrában a 16. fejezetben. Tisri hónap 10. napja, Jom kippur, az engesztelés napja tehát tórai ünnep, a leg-szentebb ünnepe a zsidóságnak. Ezért is nevezzük a szombatok szombatjának a tóra szavaival élve.

Ezen az estén kell feloldást kérnünk a múlt fogadalmak alól, bocsánatot kérni embertársainktól az ellenük elkövetett vétkeinkért, és őszintén, magunkban átértékelni az eltelt egy évet.

Az ünnep másik elnevezése: Jom hátimá, azaz a pecsételés napja. Ros hásaná, Új év napján beíratunk az élők, vagy a holtak könyvébe, Jom kippurkor pedig bepecsételjük. A zsidó hagyomány üzenete: hogy melyik könyvbe kerül a nevünk, kizárólag rajtunk múlik. Nehéz ezt a jelenlegi helyzetben átérezni. Sok erőt és sok belátást igényel.

Az ókorban, a jeruzsálemi szentély fennállásának korában a főpap ezen a napon léphetett be a Szentek Szentjébe, a szentély legbelső termébe, ahol a frigidáriát tartották. A legfőbb kohén itt végezte szolgálatát az egész nép bűnének megbocsátásáért.

A szentély pusztulása óta Izraelben és a világ zsinagógáiban áldozatok helyett az imákon keresztül szól az ember az Ő. valóhoz. Jom kippur imái a megtisztulásért hangzanak el.

Az ünnep holnap estig tart, amikor felhangzik a Neila-ima. Eredetileg Jeruzsálemben a Neila-ima jelezte a Szentély kapuinak bezárását, ekkor fejeződött be a jom kipur papi szolgálat. Ugyanebben az időben záródnak be az ég kapui is.

Ezelőtt mintegy négy évezreddel egy lekiismeretével viaskodó fiatalember feküdt a kietlen sötét pusztaságban Izrael és Mezopotámia között félúton. Jákob volt az, a zsidóság harmadik ősapja, aki csellel szerzte meg az apai áldást idősebb testvére, Ézsau elől. Anyja, Rebeka tanácsára hamarosan elmenekült a nagycsalád akkori lakóhelyéről a déli vidéken található Bér Sevából, bátyja haragja elől, és a mai Török-

ország és Szíria határvidékén fekvő Háránba indult, nagybátyjához és annak családjához, hogy megvárja, amíg otthon elül az általa szított vihar.

A pusztai úton azonban csodálatos és félelmetes élményben volt része. Ennek a történetnek nagyszerű művészeti ábrázolásait tartja számon a művészettörténet a középkori kódexillusztrációktól egészen a XX. századig, Marc Chagall különleges atmoszférájú festményeiig.

A tórai történetet Mózes első könyvében, a Brésitben, a 28. fejezetben Bernstein Béla egykori szombathelyi, majd nyíregyházi mártír főrabbi veretes nyelvezetű fordításában a következőképp olvashatjuk.

„Elérkezett egy helyre és meghált ott, mert lement a nap, vett a helység köveiből és feje alá tette; és lefeküdt azon a helyen. És álmotda, hogy íme létra van állítva a földre, teteje pedig az eget éri; és íme, Isten angyalai föl és alá járnak rajta. És íme, az Örökkévaló állt fölötte és mondta: Én vagyok az Örökkévaló, Ábrahámnak, a te atyádnak Istene és Izsák Istene; (...) én veled vagyok és megőrizlek, bárhol jársz (...) És fölébredt Jákob az álmából és mondta: (...) Milyen félelmetes ez a hely; nem más ez, mint Isten háza és ez az ég kapuja.”

Ma nem csak Közép-Európában, de vi-

lágszerte bármerre járva, ezt a mondatot olvashatjuk zsinagógák ezreinek főbejárata, vagy tóraszekrénye fölött. A jeruzsálemi szentély emlékét őrző tereink szimbolikusan ezt a kaput kívánják hozzánk közelebb hozni.

Az ég kapui nyitva álltak Jákob számára, aki végül megtalálta helyes utat, felnőtt emberként, nagy családdal, vagyonnal térhetett haza apái földjére, gyermekeiből, a 12 fiúból lett a 12 törzs, akiknek leszármazottai később megalapították az országot.

Az ég kapui egy napon keresztül nyitva állnak a számunkra is. Megtesszük, ami tőlünk telhető, de mostani körülmények között mégis mindannyian érezzük a bizonytalanságot. Mi vár ránk? Mi vár a közösségünkre, ha az ég kapui bezárulnak?

Erre a kérdésre pedig csak a jövő fogja megadni a választ. Addig azonban, nem tehetünk mást, meg kell tanulnunk együtt élni a bizonytalansággal. Az élet újra és újra szembesít bennünket azzal: tudunk-e alkalmazkodni?

Mert egyre többször, egyre nagyobb szükség van rá. Ahhoz, hogy megőrizzük a jókedvünket, az optimizmusunkat, a kitartásunkat, a bizalmunkat, a hitünket, ahhoz, hogy megőrizzük önmagunkat.

Sokakat veszteségek érnek most, ezzel szembesülünk, de meglátjuk-e a hétköznapi napokban rejlő örömeket, szépségeket, a remény forrásait?

Ámosz próféta szavai jutnak eszembe, amikor a válaszon töprengek:

„Keressétek a jót, s ne a rosszat, azért, hogy éljétek; és legyen úgy az Örökkévaló, a seregek Istene veletek, miként mondtátok.”

Jom kippur napja hosszú nap, azt kívánom, hogy használjuk ki ennek a szent időnek a lehetőségét arra, hogy megtisztult lélekkel, megerősödve kezdhesük meg az előttünk álló esztendő, bízva abban, hogy az jót hoz majd nekünk!

Gmár chátimá tovább! Jó bepecsételést kívánok mindnnyünknek! ◀

Harminc éve Izraelben Beszélgetés Holczer Palival

Hogy mit jelent számomra 1990. november 20-a? Ez a nap tulajdonképpen 1969-ben kezdődött, akkor voltam először Izraelben. 12 éves voltam, Ági, a testvérem, akkor már fél éve ott volt. Már akkor nagy hatással volt rám az egész ittlét, a környezet, a család.

Az 1989-es rendszerváltás óriási változást hozott az életemben. Eljött a szabadság ideje, 90 nyarán édesanyámmal egy családi bar micvára voltunk hivatalosak, örömmel elfogadtuk a meghívást. Már akkor nem csak az üzleteket jártam, nem csak a tengerparton üdültem, kezdtem úgy érezni, hogy változtatnom kell az életemen. Fontos volt számomra, hogy a szüleimnek szép időskort tudjak biztosítani. Az igazat megvallva, a nagy eufória után, nagyon félttem attól, milyen lesz a jövőm Csehszlovákiában.

Szüleiddel együtt vágta neki az „ismeretlennek”. Nehéz volt meghozni a döntést?

A visszatéréskor, összeült a család, igyekeztünk minden jót, minden rosszat a mérlegre tenni, és az alija győzött. Nehéz volt a döntés, főleg a szüleimnek, végül is ráálltak. Elindítottuk a folyamatot, ezt már nem is lehetett megállítani, de nem is akartuk.

Kilenc éves voltam, amikor a hitközség apraja-nagyja összegyűlt, hogy elbúcsúztasson benneteket. Emlékszem, a falra egy kis izraeli zászló volt ragasztva, Strasser bácsi harmonikán zenélt, szinte egy gombostűt sem lehetett leejteni a teremben. Majd átmentünk a zsinagógába, édesapád

Gyermekeim

utoljára állt oda az omedhez, hogy előimádkozzon a Menházban. Ő és a többiek közül is nagyon sokan sírtak. Gyerekefjejl talán fel sem fogtam a megható órák jelentését. Őrzi emléket erről a délutánról?

E napra nagyon jól emlékszem, mintha ma lenne. Egy ilyen „buli”, csak egyszer történik meg az életben. Az egyik szembe-tűnő dolog az volt, hogy a fa spaletták nem voltak becsukva, mint oly sok éven át, még a bar micvámkor is. Nem kellett egyesével jönni, félni, hogy valaki meglát vagy besűg. A csehszlovák zászlót azért tettem ki, mert sose feledem el, honnan származom, az izraeli zászlót azért, mert ez a mi (a zsidók) szimbólumunk, hazánk zászlaja. Emlékszem, apukám könnyes szemmel állt az omedhez, ahol oly sokat volt Guttman Laci bácsi után. Nagyon szeretett imádkozni, adni... és mindezt oly szerényen. Egy ilyen búcsúztatás nagy megtiszteltetés volt számunkra, nagy hatással volt ránk. Persze a gondolataink már valahol az ismeretlenben jártak... „hogyan lesz az egész?”

Fel tudod idézni azt a pillanatot, amikor búcsút vettetek Komáromtól?

Eljött az alija napja. Délben indultunk Ferihegy felé, apuka a Hrabovsky Misi bácsi S1203-as kisteherautójával, anyukám meg én Marafkó Gáborral a házuk elöl. A maradó családtagok, igaz barátok, jó szomszédok áldásával keltünk útra. Mondhatom, hogy szem nem maradt szárazon. A határátlépés után, rövid ideig néma csönd volt az autóban, de a jókedv, a remény felvidította utunkat.

Megkérdezhetem, mi volt a három lehezebb és mi a három legjobb dolog a beilleszkedés során az új hazátokban?

Háááát, nem könnyű kérdések, talán a nehezebbekkel kezdeném:

1. A nyelv - Meg kell jegyezni, hogy nem vagyok jó a nyelvekben. Abban az időben még szótár sem volt. Ágimtól maradt egy magyar-héber szótár 1956-ból. Nem felejtettem el, Guttman Gyuri na-

Nővéremmel, Ágival

ponta megállt nálam, tanított, segített mindenben, ezt soha nem fogom tudni meghálálni neki.

2. Az izraeli bürokrácia - Minden lépésnél, a legmagasabb szinten. Ezt szavakkal nehéz elmagyarázni, talán nem is lehet. Ami megnyugtató benne, hogy itt a közlemben van Jeruzsálem.

3. A háborúk - Pár nappal a kijövetelünk után kezdődött el az első Öböl-háború. Szaddám Huszeinnek köszönhetem, hogy olyasmiben volt részem, amiről nem is álmodhattam. Élőben többször láthattam, hogy repülnek a Scud-rakéták a fejem fölött, szólalnak meg az első szirénák. Mindezt az életünk része lett.

Jöjjenek a kellemesebb dolgok:

1. A tanulmányok és munka - 18 hónap után belül héberül, sikeresen befejeztem a egyetememet (amit a jó Csehszlovákiában nem tehettem meg a sikertelen felvételi vizsgáim miatt, igaz akkor egy disszidens családjá, magyar és még zsidó is, nem volt a legjobb variáció), és olyan munkát végezhettem az intenzív osztályon, amely a szívemhez közel állt. Ezt munkát, akkor hagytam abba, amikor az édesanyám az osztályomon hunyt el.

2. A szüleim öröme - A beilleszkedéshez hozzátartozik a szüleim boldogulása, új hazájuk megtalálása. Míg éltek, boldogan beszéltek erről.

3. A magánéletem - Aránylag rövid időn belül megismertem egy csodálatos nőt, akit feleségül is vettem, és boldogságban, minden nehézség mellett szeretetben éltünk.

Folytatás a 8. oldalon.

Nagykanizsai képeslap

Interjú Székely Istvánnal

Dr. Székely István vagyok. Dombóváron születtem, ott éltem középiskolás koromig. A Pécsi Orvostudományi Egyetem (POTE) elvégzése után Nagykanizsára kerültem, ahol a Kórház Általános Sebészeti Osztályán dolgoztam sebészorvosként, különböző beosztásokban. Szüleim holokauszt túlélők voltak. Csaladjuk nagy része nem élte túl a borzalmakat...

A Nagykanizsai Zsidó Hitközséggel barátaim által ismerkedtem meg, akik a közösség tagjai voltak. 1998-tól csatlakoztam a hozzájuk. 2001-től a hitközség elnöke vagyok, mely nagy megtiszteltetés számomra.

Melyek voltak a Nagykanizsai Zsidó Hitközség történetének legfontosabb korszakai?

A Nagykanizsai Zsidó Hitközség a II. világháború előtt a Dunántúl egyik legnagyobb közösségének számított. 1821-ben avatták fel a még mai is álló klasszicista zsinagógát, mely még „romjaiban” is gyönyörű. Az épület évek óta megmentésre vár! Nagykanizsán már az 1700-as évektől éltek zsidók. Mindez a Batthyányoknak köszönhető, akik engedték letelepedni a városban a „bevándorló” zsidó családokat. Az első imaház 1745-ben épült. Nagykanizsa jó földrajzi fekvését kihasználták az itt élő zsidók. Nevükkel találkozhatunk a bécsi gabonapiacra, vagy akár a Párizsi Világkiállítás is említhetném Szeretném megemlíteni, hogy Nagykanizsán volt először magyar nyelvű prédikáció, mely Lőw Lipót nevéhez kötődik. Itt szólalt meg először orgona a zsinagógában, 1844-ben. Kórus már ezt megelőzően is volt. A Nagykanizsai Izraelita Nőegylet már 1843-tól aktívan segítette a rászorultakat, felekezeti hovatartozástól függetlenül.

Kép forrása: 3DIM/zsido.com

Ahol a zástól függetlenül. A Nagykanizsai Felsőkereskedelmi Iskola végzett diákjai biztos munkahelyet kaptak, az iskola jó hírének köszönhetően. Chevra Kadisha könyvünk gyönyörű, különleges. Jelenleg a Zsidó Múzeumban van letétbe helyezve, több nagykanizsai relikviával együtt. Közösségünk tagja volt egykor Fejtő (Fischl) Ferenc és családja. Fejtő Ferenc Emlékházat rendeztünk be az író, történész, újságíró családja által adományozott könyvekből, tárgyakból, egyéb emlékekből. Itt született Hevesi (Hoffmann) Sándor a Nemzeti Színház igazgatója, író, rendező. Dr. Mező (Günfeld) Ferenc a szellemi olimpia győztese (1928), és családja városunkban élt a holokauszt előtt. Folytathatnám a sort... mert vannak még.

A holokauszt a nagykanizsai zsidóságot szinte megsemmisítette. A több mint 3000-es közösség alig 10%-a tért vissza. Többségük elhagyta a várost, az országot. A megmaradt közösség folytatta az ősök által megkezdett utat, de voltak, akik elfordultak a vallástól. Nagykanizsán az 1970-es években még volt rabbi.

Miként jellemezné a hitközséget, milyen programok, rendezvények segítik a közösségi élet megélését, a hagyományok továbbvitelét?

Ma rabbi és kántor minden évben a mártírmegemlékezésre jön. (Az idei évben elmaradt a COVID-19 miatt.) Nagyobb ünnepekre Budapestről kérünk segítséget. Pénteken helyi előimádkozó van. Mi ott vagyunk, akkor is ha nincs mindig minjan.

Mit jelent ma nagykanizsai zsidónak lenni?

Az itt élő zsidók többsége vegyes házaságban él. A gyerekek egy része a budapesti közösségeket erősíti. Mások teljesen elfordultak a vallástól. Nagyobb ünnepekre többen jönnek olyanok is, akik máskor nem.

Miként élték meg, hogy a koronavírus járvány első hullámában a személyes találkozásokra nem volt mód?

Zsinagógánkban nyári időszakban a korábbi években több zenei rendezvényt szerveztünk. Jelenleg a vírushelyzet miatt csak a kiállításunk (Töredékek a nagykanizsai zsidó közösség múltjából – fényképek, családtörténetek, tárgyi emlékek...) tekinthető meg előzetes egyeztetés alapján. Tárlatvezetést biztosítunk.

Sokan borulátók a Budapesten kívüli zsidó hitközségek jövőjének tekintetében, mi ad erőt Önöknek a mindennapokban a közösségszervezéshez?

Nagykanizsa is szomorú képet fest, ha a vidéki zsidóság jövőjére gondolunk. Nem könnyű itt sem zsidónak maradni. Jelenleg még van közösség, ápoljuk a hagyományokat.

A jövő? 2021-ben lesz 200 éve, hogy felavatták a nagykanizsai zsinagógát. Szeretnénk visszakapni az épületet, felújítani és méltón emlékezni az egykor itt élt közösségre, kiállítások megrendezésére, különböző zenei események, programok szervezésére alkalmassá tenni az épületet. A Zsinagóga felavatásának 200. évfordulójára több rendezvénnyel készülünk, melyekről folyamatos tájékoztatást adunk majd. Szeretnénk, ha ebből az alkalomból sokan jönnének hozzánk, akár Komáromból is. Bízunk abban, hogy a koronavírus nem akadályozza terveink megvalósítását! ◀

PA-PT

Rauscher György tárlata Dél-Komáromban

Interjú Számadó Emesével – 1. rész

Számadó Emese vagyok, a Komáromi Klapka György Múzeum igazgatója, régész és történész. A Múzeum 1965 óta létezik, ekkor nyílt meg első állandó kiállítása, a római kori kőtár az Igmándi erődben. 1987-ben új állandó kiállítással bővült a múzeum, amikor Juba Ferenc tengerészkapitány nekünk ajándékozta a magyar tengerészet történetével kapcsolatos gyűjteményét, amely a Városháza alagsorában látható.

1996-ban megnyílt a múzeum mostani főépülete, itt az 1992 óta folyó római kori ásatások eredményei, elsősorban a páratlan falfestmények kerültek kiállításra. Az épületben egy időszakos kiállítóterem is van, amely lehetőséget ad Komáromhoz kötődő történeti, néprajzi és képzőművészeti kiállítások rendezésére. 2001-ben a Czibor Zoltán Városi Sporttelepen megnyílt a Czibor Zoltán Emlékszoba, ahol az Aranycsapat olimpiai bajnok balszélsőjének relikviái láthatók, 2020-ban pedig a múzeumunkat alapító első vezetőnek, Kecskés Lászlónak lakóházából a Kecskés László Emlékház.

Miért fontos, hogy komáromiként ismerjük Rauscher György festői munkásságát? Mit tudhatunk a művészről? Mit üzennek képei a mai kor emberének, 90 évvel a halála után?

Rauscher György 1902-ben Dorogon született, ahol édesapja bányaorvos volt, de néhány hónapos korában már Komáromba költöztek, mert apukája, dr. Rauscher Zsigmond körorvosi állást kapott, majd magánklinikát nyitott. A Deák Ferenc utcában laktak, a Selye-ház szomszédságában, így valószínűleg a két orvos és családjaik ismerték egymást. Itt érettségizett a bencés gimnáziumban, ahol Harmos Károly festőművész volt a rajztanára, rendszeres kiállítója volt a Jókai Egyesület Szépművészeti Osztálya-

nak, a JESZO-nak. Aztán Bécsben a Képzőművészeti Akadémián, majd Pesten a Képzőművészeti Főiskolán tanult. Aztán 1923-tól Olaszországban, a francia Riviérán, Párizsban és 1928-tól Bécsben élt, de rendszeresen hazalátogatott. Komáromban az Erzsébet-szigeten, a Beöthy-villában volt egy műterme. Rauscher György pályafutása első felében az új tárgyiasság nevű művészeti irányzat stílusában alkotott, amelynek talán legjelesebb képviselője. Nyilván bécsi tanulmányai alatt Schiele, Klimt, vagy éppen Brueghel hatottak rá. E stílusban festi meg édesapját, rokonát, Zsolt Béla komáromi író és egy komáromi zsidó fiatalembert, akiről sajnos nem tudjuk, hogy ki lehetett. Aztán rövidesen az 1925. évi párizsi vilákkiállítás hatására kibontakozó új divatáramlatnak megfelelő művészeti stílus, az art deco vonzáskörébe került, s ebben a stílusban festi le új ismerőseit, a berlini filmes élet már világhírű (Elisabeth Bergner, Lilian Harvey), vagy rövidesen világhírűvé vált (Marlene Dietrich) művészeit, ez a stílus tette őt a berlini Scherl Kiadó állandó grafikusává. 1928-1929-ben címlapokon és belső oldalakon jelennek meg a kiadó divat- és irodalmi lapjaiban rajzai, festményei, amelyek a kor „gáláns” világát jelenítik meg, vásárolgató, sétálgató, zenélő arisztokratákat, jómódú polgárokat (vagy inkább polgárnőket), egy néhány év múlva eltűnő társadalmi réteget.

Magam személyesen is szívesen nézegettem egyrészt azt a bájt és eleganciát, amely az art deco korszakát jellemzi, de ha kicsit mélyebbre nézünk a művészetében – s erre alkalmas a 2019-ben a Múzeum kiadásában megjelent Rauscher-katalógus, amelybe igyekeztem összeszedni minden ismert képét, illetve nagy örömmre új, eddig még fotóról sem ismertet is találtam az internet segítségével – akkor látjuk, hogy nemcsak ezt a csillogást ábrázolta, hanem a társadalom legkülönbözőbb szegmenseiben élők is hatották rá, mint emberre és művészre.

Úgy gondolom, Rauscher György nagyon jó ember lehetett, szép lelkiállaggal. Bár szerette a nőket – ez kiderül képeiből, de tudjuk fivére, Rauscher László elmondásából –, s nyilván őt is körülrajongták a nők, hiszen roppant sármos férfi volt, azért meglátta és ábrázolta a másságot is.

1930. október 3-án bekövetkezett halálával egy tragikusan fiatal élet és igen termékeny művészeti pályafutás ért véget. Utolsó alkotásaként Bicskén festette meg gróf Pálffy-Daun Józsefné portréját, innen szanatóriumba került, mert évek óta meglévő tüdőbetegsége súlyosbodott, mivel már nem tudtak rajta segíteni, hazaszállították Komáromba, ahol családja körében érte a halál. Sírja a komáromi zsidó temetőben található. Talán jó is volt ez így, hiszen alig másfél évtized múlva szülei, a megbecsült orvos apa és a népszerű kozmetikus anya, Auschwitzban végezték be életüket. Öccsei, László és Ferenc túlélték a munkaszolgálatot, László Pesten telepedett le, Ferenc pedig feleségével és fiukkal, Uri-val 1949-ben Izraelbe költözött. ◀

Folytatjuk.

PASZTERNÁK
ANDRÁS

Kék-fehér hétköznapok

100. fejezet: Feküdj!

(2012. november 17. – 23:30)

Az izraeli eseményeket követőknek jöjjön a mai záróposzt. Csend van, de valószínűleg nem tört még ki a világ-béke. Felröppentek hírek arról, hogy Egyiptom és Katar segítségével közel a megállapodás egy hosszútávú tűzszünetről. Az izraeli illetékesek ezt határozottan cáfolták annak ellenére, hogy az egyiptomi elnök is utalt valami ilyesmire.

A WHO a gázai kórházakban uralkodó állapotok miatt kesereg, talán ennyi rakéta árából juthatott volna felszerelésre is. Válaszul a Netivotot, Ofakimot és Ashdodot ért újabb rakétákra, kora este több támadást is végrehajtott a légierő. A Hamasz az öngyilkos merényletek felújításával fenyegetőzik Izrael-szerte, héber nyelvű, vasárnap este közzétett videójában. Az immár öt Vaskupola légvédelmi üteg 57 rakétát hatástalanított szombaton, a hadművelet kezdete óta összesen 267-et. Nyugodalmas csendes estét! Amennyiben rendkívüli dolgok nem történnek, holnap este, munka után találkozunk. Layla sheket!

(2012. november 18. – 8:25)

Vasárnap reggel van, elindult a munkahét. 8:18, lassan el kéne mászni dolgozni. Hu, eddig mind a négy tel-avivi légi riasztás idehaza ért. Csak „átsétáltam” a szomszéd biztonsági szobába a sziréna hangjaira. Most végig kell gondolni, mi van, ha a Negba utcán, esetleg a buszon, a 4-es főút feletti gyaloghídon, a kampuszon ér majd a vörös alarm. Odabent a diákszoba a biztonsági szobában van, az legalább egy újabb „biztos pont”, reméljük.

Szóval menni vagy nem menni, nekivágni vagy sem. Ha valóban hét hétig tart majd ez a bizonytalan helyzet, előbb utóbb elő kell merészkedni. Pénteken is elmenetem bevásárolni. Tudom-tudom Erec kemény legényei és leányai most egyszerre hördülnek fel, hogy ez a „galuti puhapöcs” már megint kezdi. Hát igen, hogy is mondták csütörtökön, Ramat Ganban nem lesznek rakéták! Tévedtek, sajnos. A legviccesebb, amikor a lehangosabbakról kiderül, most pont nincsenek is Izraelben.

A Felhőoszlop hadművelet első tanulságát levontam. Ha egyszer főnök leszek, s egy légiriadós országban emberek vezetését bízzák rám, én biztos megkérdezem a külföldről a csoportomba érkezőket az első szirénák után, rendben vannak-e, nincs-e valamire szükségük. Csak egy sms, egy telefonhívás, egy e-mail. Ha rokonoknak, barátoknak, ismeretlen blogolvasóknak megy, nekem is menne. Szóval az én főnökömnek mindez nem sikerült, pedig csak egy nem helyi beosztottja van. Emberileg megbukott a szememben! Ha nem olvasná a magyar nyelvű internetes naplóm, majd megmondom neki, ha legközelebb szembe jön. Ezzel amúgy elveszített minden erkölcsi alapot, hogy szóvá tegye a mai késésemet, vagy ha a végén be sem megyek az egyetemre.

Most, hogy kiírtam magamból szívfájdalmamat, lássuk a csendes éjszaka és a kevésbé nyugalmasabb reggel híreit:

– a légierő 70 célpontot támadott Gázában az éjszaka folyamán,

– rakétákra ébredtek Eshkolban, Ashkelon környékén és a városban,

– a rendőrség hajtóvadászatot indított az országban illegális tartózkodó palesztinok ellen terror akcióktól tartva.

Csendes napot!

(2012. november 18. – 11:05)

Öt méterre az egyetem kapujától elkapott a légiriadó, otthon filóztam elinduljak-e, végül a kelet-európai lelkiismeretesség azt mondta igen... a gyaloghíd végén jártam... rohanás át a portán, még az útlevelet sem volt idő felmutatni, vetődés a virágágyások mellé, kéz a fejre... próbáltam felvenni telefonnal, de nem vagyok egy profi haditudósító, s mellé nyomtam, pár másodperc múlva két-három pukk... lelőtte a Vaskupola... leráztam magamról a Bar-Ilan Egyetem porát, elindultam a laborunk felé... az égen még látszott a rakéták útvonala... az épület előtt a büfé kinyitott, visszaültek kávézni az emberek... mire felértem, már tódult ki a tömeg a biztonsági szobaként használt diákszobánkból... WELCOME to Israel

A hídon egyébként pont egy újabb bejegyzésen gondolkodtam. A címe az lett volna IDEBENT, s a lelkiismeretességről szólt volna, meg a háztartási bolt tulajdonosáról, akit minden reggel elmellőzők, s aki hitetlenkedve tekintett az órájára, hogy csak 10:10-kor haladtam el ma reggel a boltjánál. Még rosszallóan meg is csóválta a fejét! B... m... kiscsávó! – gondoltam, félretéve minden idősebbek iránt érzett – neveltetéséből eredő – tiszteletet. No mindegy, az élet elsöpörte azt a tervezett bejegyzést.

Most idebent, a biztonsági szobában. A kollégák kérdezték, ja ez volt az elsőd odakint, rá akarsz gyújtani? Ja, hogy haza is kell majd menni még ma, no ezen majd gondolkodjunk pár óra múlva. Irány a kémia és a nanotechnológia!

(2012. november 18. – 11:45)

A rakétatámadás ellenére tovább folytatódik az oktatás a tel-avivi körzet valamennyi oktatási intézményében. ◀

Folytatjuk.

DR. ORNA
MONDSCHAJN

Löwinger Mancsi szakácskönyvéből Hanuka a csodák ünnepe

Mután a Makkabeusok megtisztították a Szentélyt, csupán egy napra elegendő kóser olajat találtak, amellyel meggyújthatták a szent gyertyatartót, a menórát. Új olaj előállítására nyolc napra volt szükség, de ekkor a hagyomány szerint csoda történt: az egy napra elegendő olaj nyolc napon át égett. Az ünnepi szokások: gyertyagyújtás, fánk készítése és a trendeli játékok, ennek a csodának az emlékét idézik. A mindennapi életben, jelenleg ismét csodára várunk, a vakcinára, mely legyőzi a koronavírust.

A COVID előtti életünkben, másképpen fogtuk fel, hogy mi a csoda. A Wikipedia szerint: „megmagyarázhatatlan jelenség, illetve rendkívüli, rejtélyes hatás, amely kitűnik a hétköznapi jelenségek, dolgok közül, és ezért nagy figyelmet vonz”. Néha vannak olyan csodák, amelyeket meg lehet magyarázni. Máskor egyszerűen csak mázlink van.

Egy ismerősöm csodának érzi, ha sikerül neki ehető süteményt sütni, egy másik csodát lát, ha 24 órán át nem lett túl nagy rendetlenség a lakásában, a harmadiknak az a csoda, hogy kedvező áron sikerült egy hétvégi nyaralást lefoglalnia és mindenki egészségesen, boldogan ért haza. A következő példának nem tudom az összes részletét elmesélni, mivel nem kértem engedélyt a részvevőktől, de biztos vagyok benne, hogy kedves olvasóim megértik ezt a történetet:

A nevű rokonom kereste B nevű rokonát, akivel évek óta megszakadt a kapcsolat. A tudta C és D nevű is és egy régi címet, ahol B, C és D laktak. Elhatároztam, hogy megmozdítok minden követ, hogy megtaláljam őket. Elutaztam az adott címre, de akik most ott laknak, nem tudtak semmit. Bekopogtam a szomszéd lakásokba, csak a negyediktől kaptam egy tippet, egy telefonszámot. Felhívtam E-t, aki egy másik helyre irányított, egy olyan helyre, ahol ro-

Illusztráció: Wikipedia

konaim laktak és évekkal ezelőtt sokszor látogattam őket. Telefonáltam F-nek, aki a rokonom, elmeséltem, hogy kit keresek és ő további információt adott. Pár telefonhívás után, idegenek bevonásával, sikerült megtalálnom B-t, aki rögtön felvette a kapcsolatot A-val. Szerintem, ezt lehet csodának hívni, mert sikerült, olyanokkal találkozni és beszélni, akik mind tudtak új információkkal szolgálni, hozzájárultak a csodához.

Hanuka és purim olyan ünnepek, amelyek nem a Tórán alapulnak, így könnyebb nem vallásos jelentést adni ezeknek. Mind a két ünnep középpontjában a gyerekek és a konyha áll. A kicsik hanukakor ajándékokat kapnak, a háziasszonyok meg elkészítik az ünnep jellegzetes süteményeit. Ez hanukakor a fánk, purimkor a Hámán-füle. A kedves olvasóimmal már régebben megosztottam a fánk receptjét, most egy könnyű, ízletes sütemény kerül sorra, mely kiegészítheti a délutáni kávézást vagy teázást. Elég hozzá egy nagy tál, amelyben összekeverjük a hozzávalókat, illetve két muffin-forma, amelyben megsütjük.

Egy könnyű, ízletes sütemény

A hozzávalók: 2 pohár liszt, 1 tasak sütőpor, 1/2 pohár cukor (ha van, akkor barna cukor), 4 egész tojás, 2 dl tejföl vagy joghurt, 1 kávéskanál fahéj, 1 kávéskanál vanília esszencia, 1/2 pohár mazsola vagy apróra vágott dió. Lehet hozzáreszelni egy citrom héját.

Elkészítés: A hozzávalók összekeverése után 50 percig sütjük a két formában. Melegen meglöcsöljük egy kis juharsziruppal vagy datolyamézzel. ◀

Folytatás a 4. oldalról.

Izraelnek ezer arca van, ti Beer Shevát választottátok új otthonotoknak. Miért pont a Negev fővárosára esett a választásotok?

A válasz nagyon egyszerű, anyukának két testvére itt élt, és az egyetlen fivére, Brandl Sanyi bácsi Dunaszerdahelyről szintén ide vándorolt ki a fiával, unokatestveremmel.

Milyen érzés manapság visszatérni Komáromba?

Imádom Komáromot, imádom a szülővárosomat. Itt itthon vagyok. Visszatérni mindig boldogság, akár pár órára is. Szeretem a júniusi találkozókat - ekkor szoktunk Ágival is találkozni, kellemes a régi barátokkal az estétet átbeszélgetni,

átnevetni, nosztalgizálni. Ez mind szép és jó, de olyan tíz nap után, kezdem érezni, hogy elég volt, a szívem már hazahúz. Mi emigránsok, kivándorlók örökre úgy vagyunk, mintha a hídon állnánk. Ha az egyik felén vagyunk, a másikon szeretnénk lenni, és fordítva. A szív viszont azt mondja, mi ott vagyunk otthon, ahol a család, és a gyerekeink vannak. A családom mindig támogat, ha Komáromba akarok menni, velem örülnek az ottani jó híreknek, és együtt éreznek velem, ha szomorú dolog történik ott.

Gyermekeid mára felnőttek, fel szoktad idézni nekik a kivándorlásotok történetét?

Igen, a gyerekeim felnőttek, mindkettő kiszolgált katona, komolyak, megfontol-

tak. Az élet itt lerövidítette a gyerekkort. Sokat áldoztak az államért, nagyon büszkék erre, igazi szabrék. Ma már mindkettő a saját életét éli, nagyon érdekli őket a család története. Nagyon tetszett, hogy a középiskolában kötelező a családfa kutatása, feldolgozása. Interjúkat készítenek az élőkkel, megemlékeznek az elhunyt családtagokról. Náluk külön fejezet volt az alijám. Minden évben, az évfordulókon gyertyát is gyújtunk.

Talán ennyi lenne mára, köszönöm a megtiszteltetést, hogy elmesélhettem az életem egyik sorsdöntő részletének történetét. Minden kedves olvasónak csak a legjobbat kívánom, főleg sok-sok egészséget. ◀

PA-PT

Na pamiatku tety Evy

Po uzávierke sme dostali smutnú správu. Odišla teta Eva Gregušová, jedna z posledných svedkýň holo-kaustu, žijúcich v našom meste. Pred niekoľkými rokmi sme ju po zasadnutí Klubu šalom spolu s manželkou odprevádzali „domov“, do neďalekého domova dôchodcov. Kráčali sme pekne pomaly, s malými prestávkami na od-dych. Snažila sa nás presvedčiť, že zvyšok cesty už zvládne sama, že už môžeme ísť. My sme ju predsa len odprevadili až k bráne...

Stratili sme stálu návštevníčku našich stretnutí, ktorá, ak mohla, sedela v sále Zoltána Wallensteina pri okne. Vždy sme prehodili zopár slov o tom, čo sa od nášho posledného stretnutia udialo. So záujmom počúvala prednášky a koncerty, nevynechávala ani sviatočné modlitby. Pamätám sa, keď nás jej manžel ujo Miki Greguš učil hebrejskú abecedu a predmodlieval sa pred omedom v našej malej synagóge. Ako sme o tom v januári 2018 písali, vedenie obce našej súverkyňi zablahoželalo k jej 90. narodeninám.

Milá teta Eva! Váš úsmev i spoločné komunitné zážitky zostanú s nami, nikdy na ne nezabudneme! Budete nám chýbať, už vás nemôžeme čakať pred bránou Menházu pred našimi podujatiami!

Rodine vyjadrujeme úprimnú sústrasť! ◀

**v mene redaktorov Spravodajcu
a Židovskej náboženskej obce v Komárne
András Paszternák**

Chanuka – fotosúťaž

Nudíš sa doma a máš chuť byť kreatívny? My ti k tomu poskytneme vynikajúcu príležitosť. Vytiahni fotoaparát či telefón! Zsblog.hu a Židovská náboženská obec v Komárne vyhlasujú fotografickú súťaž pri príležitosti sviatku chanuka v nasledujúcich kategóriách:

- Chanuka, sviatok svetiel
- Chanukovské gastronomické špeciality
- Chanuka v rodine

Do každej kategórie môže jedna osoba zaslať jednu snímku! Fotografie zašleme trojčlennej porote označené len názvom fotky, meno fotografa zostane naším tajomstvom až do vyhlásenia výsledkov! Prví traja v každej kategórii obdržia hodnotné ceny!

Fotografie zasielajte na adresu: info@zsblog.hu
Termín uzávierky súťaže: **18. decembra 2020**

Zhotovitelia fotografií zaslaných do súťaže vyhlasujú, že snímky sú ich vlastným duševným vlastníctvom, ktoré poskytujú k dispozícii vyhlasovateľovi súťaže bez nároku na akúkoľvek finančnú odmenu, a zároveň súhlasia s tým, aby boli snímky prezentované v rámci výstavy, resp. zverejnené vo vytlačenej alebo elektronickej podobe. Okrem toho berú na vedomie, že vyhlasovateľ súťaže môže snímky použiť aj v rámci promočnej činnosti.

Fotografia nesmie obsahovať vodoznak. Prosíme, aby na fotografiách neboli spoznatelné osoby. ◀

Pokračovanie zo strany 3.

Veľmi ma prekvapili slová riaditeľa Podunajského múzea, keď som si od neho pýtal fotografie z predvojnového života Židov. Odpovedal, že v archíve múzea majú fotografie takmer o všetkom, ale o živote tunajšej židovskej komunity v období medzi dvomi svetovými vojnami ne-nájdeme ani jeden záber. Rozhodli sme sa, že pre nasledujúcu generáciu zanecháme stopu o tom, ako tu Židia žili v postkomunistickom období. Ako sa ich osud vyvíjal na Slovensku. Úlohu sme splnili počas týchto dvadsiatich rokov. Moje skúsenosti z Komárna sú také, že napriek tomu, že nás akceptujú, ešte stále nie sme súčasťou mesta, nepatríme k nemu, sme tu cudzí. S týmto čudným pocitom sa vraciam vždy domov.

Posledná verzia filmu Krok za krokom bola premietaná na mnohých fórach, festivaloch. Kde všade mohli spoznať príbeh a dilemy Židov žijúcich na brehoch Dunaja a Váhu?

Filmy sme premietali na mnohých miestach, o všetkom som vás informoval. Na niekoľkých festivaloch si ho všimli. Od Košíc po Zürich, od Kyjeva po Viedeň sme mali príležitosť tieto filmy premietat. Ná-zory o filmoch si môžete pozrieť na našej webovej stránke:

Spomienky pre budúcnosť <http://ava-scheiner.ch/index.php?area=doc&page=komo&lang=de>

Naivné sny <http://ava-scheiner.ch/index.php?area=doc&page=naiveTraeu-me&lang=de>

Krok za krokom <http://ava-scheiner.ch/index.php?area=doc&page=schrittFuerSchritt&lang=hu>

Keby si si mal vybrať najdvojímavejšiu chvíľu natáčania, ktorá by to bola?

Vynára sa mi skôr smutný moment. Film už bol hotový, keď som nového primátora Komárna poprosil, či by nezodpovedal tri otázky kladené vo filme: Dokedy treba ešte napredovať krok za krokom? Kolko krokov je ešte potrebných? Kto má

urobiť prvý krok? Po niekoľkých e-mai-loch sa nám podarilo s pánom primátrom stretnúť na dvadsať minút. Žiaľ, nemal čas pozrieť si hodinový film. Zhrnuté v skratke: dodnes som nedostal odpoveď na svoje otázky, film sa musí zaobiť bez nich. To ma trochu zarmucuje.

Pracuješ paralelne na viacerých projektoch. Aké sú tvoje plány do blízkej budúcnosti?

Už toho veľa neurobíme. Pomaly sa blí-žime ku koncu našich síl a zdrojov. Nedávno sme dokončili film Odpustenie?, ktorý hovorí o nemecko-ruských vzťahoch, o Stalingrade (<http://ava-scheiner.ch/index.php?area=doc&page=stalingrad&lang=de>). Susi ešte pracuje na jednom švajčiarskom projekte. To je všetko, viac peňazí nemáme. Do projektu filmov o Komárne sme počas uplynulých rokov investovali deväťdesiat tisíc frankov, takto sme dokázali prispieť k zachovaniu pamiatky komárňanskej obce. ◀

PA

Komárňania vo svete

Peter Scheiner (Švajčiarsko)

Narodil som sa v Nových Zámkoch v roku 1947, som tzv. „tekvicové jadierko“, mladost som strávil v Komárne. Na podujatia do Menházu som veľmi často nechodil, nemal som bar micvu, ale s mojimi najlepšimi kamarátmi sme sa väčšinou stretávali v Menháze.

Každý o nás vedel, že sme Židia. Je to zaujímavé: počas nakrúcania nášho filmu som sa tety Vilmy Szalayovej, ktorá prežila holokaust, spýtal: Prečo sa ľudia v Komárne boja postaviť za to, že sú Židmi? Odpovedala mi, že toho sa nemusí nikto báť, tu každý vie o tom, kto je Žid! (Malá odbočka: Film Krok za krokom vysielala Slovenská televízia. Namiesto slova „vie“ použili v slovensko-maďarskom preklade slovo „vidieť na nich“. Má to úplne inú príchuť, táto terminológia pripomína zlé časy.)

Vrátim sa ešte do detstva: roky strávené v meste neboli zlé, často som bol v pionierskom dome, tam som sa naučil foto-grafovať a natáčať filmy od uja Bélu Bíróa, môjho učiteľa biológie, ktorý sa neskôr stal mojím dobrým kamarátom. Ako gymnazista som pracoval pre spravodajstvo Slovenskej televízie ako reportér. Jeden z našich amatérskych hraných filmov, ktorý sme natočili v pionierskom dome, bol úspešný. Na známom filmovom festivale v Mariánskych Láznach sme s ním získali aj cenu. Věra Chytilová a Miloš Forman, ktorí v tom čase práve končili vysokú školu, dostali vtedy tiež svoju prvú cenu. Po strednej škole som sa trikrát neúspešne pokúšal dostať na FAMU. Pravdepodobne

Peter a Palika

som nebol dosť dobrý, a ani vhodným ká-drom, môj otec nebol robotníckeho pôvodu. Byť Maďarom a Židom zároveň nepomohlo. Možno to bolo moje šťastie, pretože som v roku 1968 mohol emigrovať. Keby Rusi neobsadili Československo, dva roky by som býval vojakom a nemal by som možnosť opustiť krajinu.

Viac ako 20 rokov sleduješ každodenný život Židovskej náboženskej obce v Komárne, skúmaš jej históriu, pýtaš sa na budúcnosť. Pamätáš sa ešte na ten moment, keď si sa rozhodol, že sa do mesta vrátiš s kamerou?

S manželkou Susi sme doposiaľ natočili tri filmy o komárňanských Židoch. Prvý z nich sledoval kroky Sándora Pasternáka, ktorý sa z roka na rok vracal do Komárna k svojej mamke a rodine pri príležitosti Dňa martýrov. Tento film som nenatočil sám, zohrala pritom dôležitú úlohu moja manželka. Napriek tomu, že nerozpráva ani po maďarsky, ani po slovensky, napísala scenár a veľmi empaticky redigovala text. Takto spätne ľutujem, že sme sa nakoniec striktné nedržali materiálu, ktorý napísala. Životu obce v predvojnovom období sme sa venovali menej, ako sme pôvodne plánovali. To asi chýba zo všetkých troch filmov. Na osud prvého filmu mal významný vplyv Tomáš Hučko, nemali sme naňho toľko dať. Jemu vďačíme za to, že ho odvysielala aj Slovenská televízia.

Druhý film Naivné sny je už skôr dielom mojej ženy, verne sme realizovali jej scenár. Bol aj dosť úspešný. Tretí film s názvom Krok za krokom sme dokončili v roku 2015. Pôvodná myšlienka bola taká, že na svetové stretnutie pri príležitosti sedemdesiateho výročia holokaustu zostavím filmovú mozaiku z natočených, ale ešte nepublikovaných záznamov.

Myslel som, že ho budeme premietat v uzavretom kruhu. Keď som videl materiál, mal som pocit, že by sa oplatilo z toho urobiť film. Tak vznikol tretí film: Z kroka na

krok. Zbierka obetí „sebacenzúry“ prvých dvoch filmov.

Medzičasom som zostarol, mám 73 rokov, a myslím si, že s vecami treba zaobchádzať tak, ako hovorí Feri Raab v tomto filme: „Nesmieme okolkoovať, veci treba vyriešiť tak, ako sú, ako sa stali!“ Mnohí hovoria, že som zlomyselný, pretože sa venujem predovšetkým kritickým otázkam. Patrí to ku mne. Krok za krokom je podľa mňa veľmi pozitívny film. Je neuveriteľné, ako sa svet komárňanskej obce za posledných dvadsať rokov zmenil, obyvatelia mesta poznajú prácu komunity, navštevujú podujatia a sviatky, zapájajú sa do programov. Zároveň existujú veci, ktoré nemožno zamlčať, musíme o nich hovoriť. Musíme sa postaviť šíreniu ultrapravicových názorov. Ak nechceme, aby sa zopakovalo to, čo sa stalo našim starým rodičom či rodičom, musíme aj protestovať: s nami sa to nemôže zopakovať, aj my sem patríme spolu s našimi záväzkami a právami. Teta Teri Vajnorská vo filme hovorí: „...ak budú mať príležitosť, opäť to urobia“. Každý má právo na bezpečný život bez hrozieb, aj my. Kto sa nebráni, toho raz ovalia. Ani len v slovách nemožno poskytnúť možnosť, aby sa hrôzy holokaustu zopakovali. Táto téma nie je aktuálna len na Slovensku, vo Švajčiarsku je to rovnako.

Čo ťa motivovalo, prečo ste s manželkou Susi považovali za dôležité, aby ste sa do tejto práce pustili?

Chceli by sme zanechať stopu po komárňanskom židovstve.

Pokračovanie na strane 4.

Komunitná mozaika

– fotografie z minulosti našej obce –

► 2012 – Rad priebežne prichádzajúcich signalizoval, že naša komunita oslavuje. Siedmy deň Chanuky, 26. decembra prišli členovia našej komunity, sympatizanti z blízka a zďaleka aby sme spolu oslavovali. Péter Vasadi, profesor školy Laudera z Budapešti mal prednášku obohatenú technickými prostriedkami modernej doby, pretkávanú humorom o pôvode, tradícií a zvykoch tohoto osemdňového sviatku. Plamene chanukie zapálil Gergely Nógrády operný spevák, kantor synagógy na ulici Frankela v Budapešti. Jeho hlas očaril prítomných, ktorým podal informáciu o programoch prvého polroku 2012 Tamás Paszternák. Zo stolov nemohli chýbať v oleji pečené, kóšer šišky, ktoré sme si obstarali z Budapešti z reštaurácie Carmel.

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia! Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia
IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno
alebo
IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Nástenka

krátke správy

Vydávanie Spravodajcu, Klub šalom a ŽNO v Komárne podporili: Ivan Kolín (Košice), rodina Himmlerová (Štúrovo) a anonymní darcovia. Ďakujeme!

Na naše aktivity v roku 2021 sme získali dotáciu z Holanského židovského humanitného fondu a londýnskej organizácie Jewish Childs Day.

Po rekonštrukcii mikve sme dali zhotoviť nový roll-up baner, ktorý si návštevníci môžu pozrieť na chodbe Menházu.

Postupne vypracúvame projekty na získanie dotácií na rok 2021 a pracujeme aj na vyúčtovaní dotácií tohtoročných projektov.

Pre každého nášho súverca, ktorý o to požiada, zabezpečíme bezplatne sviečky na sviatok Chanuka.

Sústavne plánujeme on-line podujatia, vaše nápady očakávame na adrese kile@menhaz.sk.

Celokomunitná online Chanuka – 16.12. Hlásiť sa vopred netreba, len si podujatie vychutnať na FB Židia na Slovensku o 19. hodine. – www.facebook.com/zidia-naslovensku.

Smútime

So smútkom v srdci sme prijali správu, že v Amerike zomrel náš súverec Peter Glatz, pochádzajúci z Komárna. Vždy rád spomínal na detstvo strávené v Menháze. Naposledy sme ho v Komárne privítali počas svetového stretnutia pri príležitosti 70. výročia holokaustu. Jeho pamiatku si zachováme, rodine vyjadrujeme úprimnú sústrasť! ◀

Spravodaj – mesačník ŽNO v Komárne, **založený** v roku 5756. (1996), **šéfredaktor**: Tamás Paszternák (tamas.paszternak@menhaz.sk), András Paszternák (andras.paszternak@menhaz.sk), **spolupracovníci**: Judit Haas, Mgr. Ferenc Piczek, **grafická úprava**: Richard Saláth, **jazyková korektúra**: Zsuzsanna Paszternákné Kertész (Komárno), Katarína Potoková (Nitra), tlač: Nec-arte Kft., Komárno, **adresa ŽNO**: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel.:/fax: 00421/35/7725-355. **Regisračné číslo**: EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO**: 34073400. Periodikum je nepredajné.

Komárňania vo svete

► „Krok za krokom je podľa mňa veľmi pozitívny film. Je neuveriteľné, ako sa svet komárňanskej obce za posledných dvadsať rokov zmenil, obyvatelia mesta poznajú prácu komunity, navštevujú podujatia a sviatky, zapájajú sa do programov.” – Peter Scheiner (strana 3.)

Oslava Chanuky

Židovská náboženská obec v Komárne oslavuje v tomto roku Chanuku online na Zoome. Uskutoční sa dňa 14. decembra 2020 o 18. hodine. Našimi hosťami budú: hlavný rabín mesta Pécs **András Schönberger** a pražský rabín **Daniel Mayer**. Spoločne zapálime sviečky s kantorom **Danielom Rudasom** (synagóga v ulici Dohány) a pripravujeme aj prekvapenie. Každého srdečne očakávame! ◀

Kreatívne prípravy Chanuky

Dňa 30. novembra sme odštartovali náš virtuálny klub **Ajvé pondelok!** Účastníkov stretnutia, ktorí sa k nám pridali z Dunajskej Stredy, Budapešti, Jeruzalema a nášho mesta, pozdravil vedúci klubu **András Paszternák**. Prvé minúty vyplnila radosť z toho, že sa opäť vidíme. Následne sa konala kreatívna prezentácia za aktívnej pomoci **Barbary Paszternák-Szendy**, ktorá nám predviedla nápady pre šikovné ruky a recepty. Zvýšil čas aj na ponuku podujatí a informácie o rôznych online podujatiach rôznych komunit. Po „oficiálnej” časti sa účastníci ešte dlho rozprávali. ◀

PA

Online podujatia

V dôsledku zhoršujúcej sa pandemickej situácie sa naše tradičné programy naďalej nemôžu konať, preto organizujeme online podujatia. O týchto programoch sa môžete informovať na našej facebookovej (www.facebook.com/menhaz.sk) a webovej stránke (www.menhaz.sk), resp. prostredníctvom elektronického Spravodajcu. Na zasielanie Spravodajcu sa môžete prihlásiť na adrese kile@menhaz.sk. V prípade potreby vieme pri vstupe na virtuálne adresy poskytnúť aj pomoc. Stretnime sa na internete! ◀

Myšlienky redaktora

Kráčame po nových cestách. Celé mesiace čakáme na to, aby sme sa mohli opäť osobne stretnúť v Menháze, prijímať hostí v rámci Klubu

ANDRÁS PASZTERNÁK

šalom, otvoriť dvere Menházu dokonán pri príležitosti veľkých podujatí. Koncom novembra sme si museli priznať: žiaľ, nemáme na čo čakať. Čas beží a spoločné zážitky, ktoré sa dnes neudejú, možno nikdy nedokážeme nahradiť. V dôsledku toho sme odštartovali náš nový virtuálny klub **Ajvé pondelok!** Stretnime sa na hodinku v prvý deň týždňa, porozprávajme sa, trochu sa spoločne vzdelávajme, dajme o sebe vedieť! Tešme sa, smežeme sa, ak musíme, trochu si zasmúťme! Nech je zoom našou druhou sálou Zoltána Wallensteina, kde sa každý môže cítiť ako doma, podobne ako v sídle komárňanskej obce. Pripojiť sa k nám môžete prostredníctvom linku: <https://zoom.us/join/registratort/j0of-usrzMrGt25h7GdqINFCmlXMgPdPKIP>. V prípade otázok či ťažkosti s registráciou požiadajte o pomoc na adrese ajve@menhaz.sk. Rovnako na tejto adrese očakávame aj vaše nápady v súvislosti s činnosťou klubu! Stretnime sa každý pondelok na nete! (A potom čo najskôr aj osobne!) ◀

